

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטוד"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ז
מפני ההשערה: אֲתָנָה, סִלְקָה – סוף-פסוק – מגביל; מוֹנֵחַ – רבו; מִהַפֵּךְ פֶּשְׁטָא – מוציא מפשט; מֵרָקָא = מֵאֲרִי, רבו; דְרָגָא – מִצְרָף; תִּבְרָא – מִחֶלֶק, מִמַּעַט, לֹא מִמַּשׁ; טַפְקָא = טַרְקָא – שְׂנוּי מִשְׁמַעוֹת, רְבוּי מִתְפַּשְׁט; מֵרָקָא טַפְקָא
– קַב' שְׂשׂוּיָה לְגִדּוּל, יְתוּר לְרִבּוּת, מִכֵּל מִקּוּם; דְרָגָא תִּבְרָא טַפְקָא – קְבוּצָה עִם הַלְכָה שׁוּה לְפִרְטִיָּה; מֵרָקָא תִּבְרָא טַפְקָא – קְבוּצָה עִם הַלְכָה לֹא שׁוּה לְפִרְטִיָּה; תִּבְרָא מֵרָקָא טַפְקָא – קְבוּצָה שֶׁהַהֲלָכָה חָלָה רַק עַל חֶלֶק מִפִּרְטִיָּה; מִקְרָא – רב-
מִצַּב שֶׁל הַמְטוּעַם, בְּד"כ מִצַּב אֶחָד נִדְרָשׁ; פֶּסֶק ו – סְדוּר שֶׁנֶּחֱלַק, הַשְׁלֵם וְהַחֲלֵק נִדְרָשׁ; זִרְקָא סְגוּלָא – מוֹסֵף מֵהַעֲנֵן עַל הַעֲנֵן אוֹ גִּירָע מִמֶּנּוּ; פֶּשְׁטָא – פֶּשׁוּט, 1; זִקְרָא-קָטָן – 2; זִקְרָא-גְדוֹל – 3; רְבִיעַ – 4; ... זִקְרָא-קָטָן ... זִקְרָא-קָטָן בְּחֵצֵי
פֶּסֶק – הִיקָשׁ; הַשְׁלִישִׁי: (קָדָמָא – סְדוּר קְדִימוֹת; אֲחֵרָא = גְּרִישׁ = גְּרִישִׁים – יוֹצֵא מֵהַעֲנֵן; קָדָמָא וְאֲחֵרָא – מִלְמַד) דְרוּשׁ בִּפְסוּק בְּכַעֲנֵן חֶלֶק מ"ג מִדּוֹת דִּר' יִשְׁמַעֲלֵא; תְּלִישָׁא-קָטָנָה = תֵּרַסָא – דְרוּשׁ בִּפְסוּק שְׁעוֹר, מוֹחִיצָה; תְּלִישָׁא-
גְדוּלָה = תְּלִישָׁא – דְרוּשׁ בִּפְסוּק וּלְפָנָיו שְׁעוֹר, מוֹחִיצָה; פֶּרֶז – דְרוּשׁ מֵהַפְּסוּק רֵעוֹן לְנוֹשָׂא אַחַר בְּהַלְכָה;

לטובת הבנת הנושא יוצגו מידי פעם חלק מהטעמים שבתנ"ך (חוץ מספרי איוב, משלי, תהלים), לפי תפקידם התחבירי כעוצרים ומחברים-משוררים, ולפי ההשערות

חבנית **מהפך פשטא מונח זקף-קטן** – מרבה נקודה שלא כפשט על הפשט של המלים שמטעימים אותן. סה"כ שתיים או שלוש דרשות, אחת כפשוטה ואחת יוצאת מפשוטה, ושלישית, אם יש, היא כפשט או כמדרש.

1.1 ייקרא מצורע יד, א

ויקרא מצרע יד, ב:

זֹאת תְּהִיֶה תוֹרַת הַמִּצְרָעֵי בְיוֹם טְהִירָתוֹ וְהוֹבָא אֶל-הַכֹּהֵן:

זֹאת תְּהִיֶה תוֹרַת הַמִּצְרָעֵי – מהפך פשטא מונח זקף-קטן, זקף-קטן מרמז כפשוטו למעשי טהרה, יוצא מפשוטו לקרבן:

(א) **הבדלת** (כעין מהפך) **תיקון המצורעים** משני מצבי תיקון אחרים. מבדילים בקרבנם הנראה קרבן עולה ויורד מקרבן עולה ויורד אחר, ומבדילים בטהרתם מטהרת הזב.

(א)(א) לענין קרבן עולה ויורד: מהפך מקרבן בעל שלוש מדרגות לקרבן בעל שתי מדרגות **זֹאת תְּהִיֶה תוֹרַת הַמִּצְרָעֵי** – ע"פ ספרא הכתוב מוציא המצורעים מקרבן עולה ויורד בעל שלוש מדרגות כאומר ב- (**ויקרא ה, א-ד**) שבטומאת מקדש וקדשיו ובשבועות יש גם קרבן דלי דלות ובמצורע אין. ופירש **אור החיים** ב- (**וי מצרע יד, ב**) כי ראינו ב- (**ויקרא ה, א-ד**) בטומאת מקדש וקדשיו ושבועת האלה וכו' שישנם גם כן בקרבן דלי דלות ובמקום ב' תורים אחד עולה ואחד חטאת מביאים עשירית האיפה וילמד האמור במצורע שגם הוא אם לא השיגה ידו לעופות יביא עשירית האיפה, ת"ל **זֹאת תוֹרַת אֲשֶׁר וגו' אֲשֶׁר לֹא-תִשְׁגֶּי יָדוֹ בְּטְהִירָתוֹ פִּי** הגם שלא השיגה ידו בטהרתו הרשומה יתפלש בעפר וימות ויביא ב' בני יונה דוקא

(א)(ב) **כפשוטו** למעשי טהרה לענין הבדלת טהרת המצורע מטהרת הזב ראה בהמשך.

ואפשר כי מרמז לעוד מצבים הקשורים לקרבן, שיש בהם יוצא (מהפך) מהבנה פשוטה:

(א) חובת הקרבת קרבן עבור מצורע קטן כי **כל מחוסרי כפרה א"צ דעת בעלים תורה תמימה** תורת המצורע - המצורע - בין גדול בין קטן⁽⁷⁾ [נדריים ל"ו א]: **תורה תמימה הערה ד**) כבר כתבנו כ"פ בפרשות הקודמות דכ"מ שנאמר הלשון תורת כולל הרבה פרטים שנכללו בכלל אחד שדין כולם שוה, וכאן הרבותא לענין מצורע קטן [דמטמא בנגעים כמבואר בפ' תזריע ר"פ נגעים], דאע"פ דכל קרבן צריך להקריב מדעת בעלים, והו"א כיון דקטן אין בו דעת אין מקריבין עבורו, קמ"ל. וטעם הדבר משום דכל מחוסרי כפרה א"צ דעת בעלים כפי שיתבאר ס"פ זו:

(ב) תהליך טהרה אחד אף על פי שהיו למצורע צרעות אחדות קודם שהביא אשם אחד. אף שלכאורה היינו אומרים שצריך להביא על כל נגע. אבל כבר ראינו בפר' תזריע שכל הצרעות שהופיעו אחרי ראיית הכהן של הצרעת הראשונה אין מתחשבים בהם עד שיסיים עם נגע שאותו ראה הכהן תחילה.

תורה תמימה תורת המצורע - נתנגע ונתרפא, נתנגע ונתרפא, מביא קרבן אחד, שנאמר זאת תהיה תורת המצורע, תורה אחת למצורעין הרבה⁽⁷⁾ [כריתות ט' ב]: **תורה תמימה הערה ה**) נראה דצ"ל תורה אחת לצרעות הרבה, שזה יותר מכוון לענין. ואמנם זה הוא רק אם נתנגע קודם שהביא אשמו, אבל אם הביא אשמו ואח"כ נתנגע ונתרפא מביא קרבן מיוחד על נגעו השני, דלאחר שהביא האשם נגמרה טהרתו מנגעו הראשון:

(ב) מלמד כפשוטו של מקרא שכל מעשי הטהרה יהיו ביום כמו שראיתו לטומאה הייתה ביום **ספרא מצורע פרשה א ג**) **תוֹרַת הַמִּצְרָעֵי בְיוֹם, מלמד שטומאתו וטהרתו ביום, אין לי אלא טומאתו וטהרתו ביום, מנין שחיטת ציפורים והזיית דם ציפורים ותגלחתו ביום, ת"ל תוֹרַת הַמִּצְרָעֵי, יכול אף לקיחת ציפורים ושילוח ציפורים וכיבוס בגדיו ורחיצתו ביום, ת"ל תוֹרַת הַמִּצְרָעֵי בְיוֹם,**

תוֹרַת הַמִּצְרָעֵי ככהן, מלמד שטומאתו וטהרתו ככהן, אין לי אלא טומאתו וטהרתו ככהן, מנין שחיטת ציפורים והזיית דם ציפור ותגלחתו ככהן, ת"ל **תוֹרַת הַמִּצְרָעֵי** ככהן, יכול אף לקיחת ציפורים ושילוח ציפורים וכיבוס בגדיו ורחיצתו ככהן ת"ל זאת, ביום טהרתו והובא שלא ישהא.

והשווה **ויקרא מצורע יד, לב** **זֹאת תוֹרַת אֲשֶׁר-בּוֹ נִגַע צָרְעַת אֲשֶׁר לֹא-תִשְׁגֶּי יָדוֹ בְּטְהִירָתוֹ: פ**

ע"פ **בבלי יומא מא, ב** מלת **תוֹרַת** באה לרבות מצורע עני שהביא קרבן עשיר תבוא עליו הברכה, ובוודאי אם היה מצורע עני והקעשיר עד שהגיע להביא קרבנות טהרתו, יביא קרבן עשיר לפי מצבו בשעת הטהרה. ואם העני צ"ע.

אבל העשיר לא יביא קרבן עני וזה מרומז בטעם **אֲשֶׁר** – חביר, למעט אחד שכונתו ש- **לֹא-תִשְׁגֶּי יָדוֹ בְּטְהִירָתוֹ**:. כי הפסוק מדבר בעני אז מה יש למעט ממנו עוד, אלא בא לרמז על העשיר שלא רצה להביא קרבן עשיר. ב- **וי' תזריע יג, מה** מביא **תורה שלמה מדרש תדשא** המונה בין שלוש סיבות לנגע צרעת חמדת עושר וגאווה, אם כך משמע שהעשיר אמנם נרפא מן הצרעת אבל עדיין יש בו חמדת עושר וגאווה.

בְיוֹם – טפחא בתפקיד פותח טפח להתאפיין ממלת האתנח, ע"פ **תורה תמימה (הערה ז)** המלה **בְיוֹם** יתירה כי די היה לכתוב **בְּטְהִירָתוֹ** לכן המלה נדרשת ע"פ האפיון הבא מאחריה שכל מעשי הטהרה יהיו מוגבלים לאור יום וכל היום כשר (**תו"כ, בבלי מגילה כא, א**)

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ז
 המצוות הששירות: אתנח, סלוק = סוף-פסוק – מגביל, מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טפחא – שני משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' עשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיות; מרכא תביר טפחא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיות; מרקח – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; פסק ו – סדור שנחלק, השלים והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישית; (קדמא – סדר קדמות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא אולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שיעור, מוציא; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור, מוציא; פזר – דרוש מהפסוק ריעון לנישא אחר בהלכה;

(א) (ב) כפשוטו למעשי טהרה לענין הבדלת טהרת המצורע מטהרת הזב המשך מדלעיל.

טְהַרְתּוּ – אתנח, אתנח מגביל לאור יום. אבל יש עוד הגבלה שלא ישהא טהרתו אלא יעשנה ביום רפואתו מהצרעת כלשון תו"כ ב' **בְּיוֹם טְהַרְתּוֹ וְהֵבִיא** – שלא ישהא^(ט) [תו"כ]: ופי' **תורה תמימה הערה ט**) הרבותא בזה שלא נילף מזב שצריך לספור שבעת ימים ואח"כ יטהר כמבואר ס"פ זו, אלא ביום שיטהר מצרעתו יביא הצפרים ואזוב וכו', ורק הקרבנות מביא בשמיני וכמבואר לקמן בפרשה:

וְהֵבִיא אֶל-הַפֶּה – מלמד שטומאתו וטהרתו בכהן^(י) [תו"כ]: ופי' **תורה תמימה הערה י**) ר"ל דלא נימא שרק הוראת הטומאה והוראת הטהרה צריך להיות בכהן כדכתיב בפ' תזריע וטמאו הכהן וטהרו הכהן כמבואר שם, אבל פעולת הטהרה המבוארת בפרשה זו אינה צריכה להיות בכהן דוקא, קמ"ל דגם זה צריך להיות בכהן, ומדייק זה מיתור הלשון **וְהֵבִיא אֶל-הַפֶּה**: אף דכבר כתיב כ"פ בפרשה הקודמת: **אֶל-הַפֶּה**: – סלוק, מגביל שגם פעולת הטהרה צריכה להיות **בכהן מיוחד**. ע"פ **תורה תמימה הערה ג**) רק בזמן הבמות לא נהגה תורת מצורע. ומאז הקמת בית המקדש תורת מצורע נוהגת גם בזמן הזה. אלא דלטהרת מצורע צריך **כהן מיוחד**, וכ"פ **הרמב"ם פ"ו ה"ט מתרומות**, ובזמן הזה אין לנו כהנים מיוחדים כמו שכתב **הרמב"ם בפ"ב מאיסורי ביאה**, לכן נשתקע הדין.

המדרש מביא פסוק זה כאחד מהפסוקים בהם מסביר הקב"ה מתן תורה לישראל:

תורה שלמה [ח**] זאת תהיה תורת המצורע כשבא הקב"ה ליתן תורה בסיני לישראל, התחילו המלאכים מדיינים לפני הקב"ה, ואמרו מה אנוש כי תזכרנו ה' אדונינו מה אדיר שמך בכל הארץ אשר תנה הודך על השמים. אמרו לפניו רבש"ע נאה לך שתתן תורה בשמים למה שאנו קדושים וטהורים והיא קדושה וטהורה אנו חיים ותורתך עץ חיים מוטב שתהא אצלנו וכו' **כך אמר הקב"ה** אין התורה מתקיימת אצלכם לפי שאין פריה ורביה ביניכם ולא טומאה ולא מיתה וחולי אלא כלכם קדושים ובתורה כתיב אדם כי ימות באהל, ו- **זאת תהיה תורת המצורע (מדרש תהילים מזח)**

פסוק לענין חציצין הלכה למשה מסיני **ויקרא מצורע יד, ט:**

וְהָיָה כִּי־יִבְעֵי יַגְלַח אֶת-כָּל-שְׁעָרָיו אֶת-רֵאשֵׁי וְאֶת-זַקְנָיו וְאֶת נֶפֶת עֵינָיו וְאֶת-כָּל-שְׁעָרָיו יַגְלַח וְכִבֵּס אֶת-בְּגָדָיו וְרָתַח אֶת-בְּשָׂרוֹ בַּמַּיִם וְטָהַר:

ב- **בבלי סוכה ה ב, בבלי עירובין ד א**, נאמר דאמר רבי חייה בר אשי אמר רב: **שיעורין חציצין ומחיצין הלכה למשה מסיני**. ...

הגמרא משתמשת בפסוק **ויקרא מצורע יד, ט** כדוגמא לענין חציצה **חציצין** דאורייתא נינהו, דכתיב **(ויקרא מצורע יד, ט) וְרָתַח אֶת-בְּשָׂרוֹ בַּמַּיִם** - שלא יהא דבר חוצץ בינו לבין המים! - כי אתאי הלכתא לשערו, כדרכה בר בר חנה. דאמר רבה בר בר חנה: נימא אחת קשורה - חוצצת, שלש - אינן חוצצות. שתיים איני יודע. - שערו נמי דאורייתא נינהו, דכתיב **וְרָתַח אֶת-בְּשָׂרוֹ בַּמַּיִם** - את הטפל לבשרו, ומאי ניהו - שערו! - כי אתאי הלכתא - לכדבריי יצחק. דאמר רבי יצחק: **בבלי סוכה ו ב, דבר תורה, רובו ומקפיד עליו - חוצץ, ושאינו מקפיד עליו - אינו חוצץ. וגזרו על רובו שאינו מקפיד משום רובו המקפיד, ועל מיעוטו המקפיד משום רובו המקפיד.**

קשר של שלוש שערות אינו מהודק ולכן טבילה עמו אינה חוצצת. קשר של שתי שערות אפשר תלוי אם מקפיד על טיט ושערות ברובו או במיעוטו. קשר של שעה אחת הדוק וחוצץ.

רש"י דבר תורה. הלכה למשה מסיני (ללמד) רובו ומקפיד עליו - חוצץ (ששער מטונף או קשור ברוב גופו של אדם והאדם מקפיד על כך אז זה חציצה, מהתורה אם לא ברובו של גופו או אינו מקפיד אינו מהווה חציצה, **ורבנן** גזרו גם על מה שהתורה המעיטה והתירה)

עיקר דין חציצה נלמד מהפסוק **ויקרא מצורע יד, ט: וְרָתַח אֶת-בְּשָׂרוֹ בַּמַּיִם וְטָהַר**: הגמרא לומדת מ-**בְּשָׂרוֹ בַּמַּיִם וְטָהַר** שלא יהיה דבר חוצץ בינו ובין המים. המלה **אֶת** מוסיפה את שער האדם שיהיה כולו במים ללא חציצה. ההלכה למשה מסיני הוא כמה שיעור חציצה והוא **רובו ומקפיד עליו - חוצץ**. לענ"ד טעם תרסא במלת **וְהָיָה** בתחילת הפסוק מרמז על שיעור החציצה המבורר בתבנית סיום דיבור של הפסוק **וְרָתַח אֶת-בְּשָׂרוֹ בַּמַּיִם וְטָהַר**: והוא רובו ומקפיד עליו - חוצץ. וזה המידרוג במצות הטבילה והחכמים **גזרו** החמרה עליו **על רובו שאינו מקפיד משום רובו המקפיד, ועל מיעוטו המקפיד משום רובו המקפיד.**

וְרָתַח אֶת-בְּשָׂרוֹ בַּמַּיִם וְטָהַר: המלים תבנית סיום דיבור מגלות כי התורה מיעטה מחציצה "רובו ולא מקפיד ומיעוט ומקפיד". תרסא התריעה על מידרוג במצוה, שיעור ממת עובר על חציצה כאשר רובו ומקפיד ובפחות מכך לא חוצץ..
אֶת - מוסיף הטפל לבשרו היינו שער

אֶת-בְּשָׂרוֹ בַּמַּיִם וְטָהַר תביר ... סלוק. התביר מחלק בטהר השייך ל"את-בשרו" וללא שייך זהו **דבר תורה** רובו ומקפיד עליו - חוצץ, ושאינו מקפיד עליו - אינו חוצץ.

אבל **וְרָתַח אֶת-בְּשָׂרוֹ בַּמַּיִם וְטָהַר** - דרגא תביר טפחא סלוק קבוצת הפרטים שעל כל אחד חלה ההלכה ומרמז לרבנן על רובו שאינו מקפיד משום רובו המקפיד, ועל מיעוטו המקפיד משום רובו המקפיד.

נשאר מצב מיעוטו שאינו מקפיד שאינו חוצץ, אבל ה-**מגן אברהם** אוסר גם אותו וזה נתמך בתפקיד המצוי של תבנית הטעמים הקבוצה דרגא תביר טפחא שההלכה חלה על כל פרטי הקבוצה וגם ע"י **וְטָהַר** – סלוק, מגביל שרק אם יתיר כל החציצין בשער ובטיט ויטבול יהיה טהור!!!

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטוד"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ז
המצוות ההשקפות: אֲתָנָה, סִלְקָה = סוף-פסוק – מגביל; מוֹנָה – רבוי; מִהְפֵּךְ פִּשְׁטָא – מוציא מפשט; מִרְכָּא = מאריך; רבוי; דְּרָגָא – מצרף; תְּבִיר – מחלק, מַמְעֵט, לא ממש; טַפְקָא = טרקה – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מִרְכָּא טַפְקָא – קב – שעשוייה לגדול, יחור לרבות, מכל מקום; דְּרָגָא תְּבִיר טַפְקָא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מִרְכָּא תְּבִיר טַפְקָא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מִקְרָא – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; פִּסְקָא – סודר שנחלק, השלים והחלק נדרשים; זִרְקָא סְגוּלָא – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פִּשְׁטָא – פשוט, 1; זִקְרָא-קָטָן – 2; זִקְרָא-גָדוֹל – 3; רִבְעָא – 4; ... זִקְרָא-קָטָן ... זִקְרָא-קָטָן בחצי פסוק – היקש; השלישי: (קדמא – סדר קדימות; אולא = ג'רש = ג'רש"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק ששור, מוחיצה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו ששור, מוחיצה; פִּרְא – דרוש מהפסוק ריעון לנושא אחר בהלכה;

1.2 ויקרא מצורע ידא (התשע"ד)

(י' מצ' יד, ז) זֵאת תְּהִיָה תוֹכַחַת הַמְצַרְעֵ בְיוֹם טְהָרְתוֹ וְהוֹבָא אֶל-הַכֹּהֵן:

ספרא מצורע פרשה א (א) (י' מצ' יד, ז) תוֹכַחַת הַמְצַרְעֵ (נוהגת) לבית עולמים, זֵאת אינה נוהגת בכמה תְּהִיָה בזמן הזה,

זֵאת – המלה ממעטת, כנאמר בתו"כ שאינה נוהגת בכמה, אז אולי לא תנהג גם בזמן שאין מקדש, כי אי אפשר לקיים "לפני ה'" בקרבנות והזאת דם, באה תבנית הטעמים זֵאת תְּהִיָה – מהפך פשטא, ומוציאה הכתוב מפרוטו ומלמדת כפי' התורה"מ (א) ... אבל במצורע הגם שקרבנותיו אין נוהגים בזה"ז הכשרו ע"י תגלחת וצפרים נוהג תמיד. ולכן אמר זֵאת תְּהִיָה. שלשון הוי' מורה העיכוב (כמ"ש במנחות דף ה יט כז) שיהי' כן תמיד בלי השנות, וכמעשה דר' טרפון (לקמן משנה יג):

תהליך טהרה אחד על נגעים אחדים זה אחר זה **תורה תמימה** תורת המצורע - נתנגע ונתרפא, נתנגע ונתרפא, מביא קרבן אחד, שנאמר (י' מצ' יד, ז) זֵאת תְּהִיָה תוֹכַחַת הַמְצַרְעֵ, תורה אחת למצורעין הרבה⁶⁷ [כריתות ט' ב'] : **תורה תמימה הערה ה** נראה דצ"ל תורה אחת לצרעות הרבה, שזה יותר מכוון לענין. ואמנם זה הוא רק אם נתנגע קודם שהביא אשמו, אבל אם הביא אשמו ואח"כ נתנגע ונתרפא מביא קרבן מיוחד על נגעו השני, דלאחר שהביא האשם נגמרה טהרתו מנגעו הראשון:

תהליך טהרה אחד אף על פי שהיו למצורע צרעות אחדות זה אחר זה קודם שהביא אשם אחד. אף שלכאורה היינו אומרים שצריך להביא על כל נגע. אפשר כי טעם מהפך בכתוב (י' מצ' יד, ז) זֵאת תְּהִיָה תוֹכַחַת הַמְצַרְעֵ, מרמז להביא קרבן אחד על נגעים אחדים שהופיעו ונרפאו בזה אחר זה.

כמו-כן ראינו בתו"כ פ"ר תזריע שכל הצרעות שהופיעו אחרי ראיית הכהן של הצרעת הראשונה אין מתחשבים במ עד שיתרפא מן הנגע (או הנגעים) שאותו/אותם ראה הכהן תחילה. אז מן הסתם גם במצב כזה יביא רק אשם אחד אחרי רפואה מכל נגעיו.

תוֹכַחַת הַמְצַרְעֵ תורה אחת לכל המצורעין שיהיו מביאים קרבן זה, וכי מנין יצאו (לחלק תורת טהרתם) לפי שמצינו שחילק הכתוב בטומאותיהם (מראות וסימנים) ובשבועותיהם (הסגר שבוע או שבועיים) יכול אף כן נחלוק בקרבנן ת"ל **תוֹכַחַת הַמְצַרְעֵ** תורה אחת לכל המצורעים שיהיו מביאים קרבן זה.

(ב) **תוֹכַחַת הַמְצַרְעֵ בְיוֹם**, מלמד שטומאתו וטהרתו ביום, אין לי אלא טומאתו וטהרתו ביום, מנין שחיטת ציפרים והזיית דם ציפרים ותגלחתו ביום, ת"ל **תוֹכַחַת הַמְצַרְעֵ**, יכול אף לקיחת ציפרים ושילוח ציפרים וכיבוס בגדיו (טבילת בגדים שלבש בזמן החלט) ורחיצתו (טבילת עצמו) ביום, ת"ל **תוֹכַחַת הַמְצַרְעֵ בְיוֹם**,

(י' מצ' יד, ז) **בְיוֹם** – טפחא מנתק התוכן שהוא סמיכות ממלת **טְהָרְתוֹ** מרמז למשנה ב: מלמד שטומאתו וטהרתו ביום, (ראה בהמשך)

(ג) **תוֹכַחַת הַמְצַרְעֵ ב-כֹּהֵן**, מלמד שטומאתו וטהרתו ב-כֹּהֵן, אין לי אלא טומאתו וטהרתו ב-כֹּהֵן. מנין שחיטת ציפרים והזיית דם ציפור ותגלחתו ב-כֹּהֵן, ת"ל **תוֹכַחַת הַמְצַרְעֵ ב-כֹּהֵן**, יכול אף לקיחת ציפרים ושילוח ציפרים וכיבוס בגדיו ורחיצתו ב-כֹּהֵן ת"ל זֵאת, (טט הקטע הבא פתיחת משנה ד **בְיוֹם טְהָרְתוֹ וְהוֹבָא** שלא ישא).

זֵאת – המלה ממעטת, אין הכרח בכהן ל- לקיחת ציפרים ושילוח ציפרים וכיבוס בגדיו ורחיצתו

התורה"מ (ג) ... אולם במ"ש תוֹכַחַת הַמְצַרְעֵ פורט רק דברים המעכבים שהם מן התורה והחק המוכרח בו, והם שחיטת צפרים והזיית דם צפור ותגלחת שמעכבים הטהרה, אבל דברים שאינם מן החוקים המעכבים כגון לקוח צפרים ושילוח הצפור וכיבוס בגדים שאין מעכבים כמ"ש בתוספתא (ועי' ברמב"ם וראב"ד פ"א מה' ט"ז ה"ד) א"צ להיות ביום. וכן הטבילה אף שמעכבת כבר נאמרה בפ' תזריע שסיים תמיד וכבס בגדיו טהרה ואינו מן התורה הנלמדת בפ' זֵאת:

וצ"ע מה כוונת התורה"מ בשם הרמב"ם שאין לקיחת הצפרים מעכב, שהרי השחיטה והזייה אינן יכולות להתבצע והן מעכבות את תהליך הטהרה.

הח"ח – לקיחת צפרים לא צריך יום וכהן כי אינם נאסרים בלקיחתן ויכול להחליף, שלוח לא מעכב את תהליך הטהרה

קבוצת פעולות: שחיטת צפור, הזייה, תגלחת א, טבילה – הסדר ביניהם לא מעכב, אי ביצוע כל אחת מהן – מעכב הזייה – בעץ ארז, אוזב, שני תולעת, שני צפרים – מעכבות זו את זו אם חסר אחד מהם

שחיטת צפור, הזייה, תגלחת א – אם לא ביום ובכהן – מעכב

טבילת המיטה – לא חייבת יום וכהן

קבוצת פעולות: לקיחת צפרים, שלוח צפור, כבוס, אי ביצוע כל אחת מהן – לא מעכב

תוֹכַחַת הַמְצַרְעֵ – מונח זקף-קטן, בתפקיד של שתיים, קבוצת פעולות מעכבות (שחיטת צפרים, הזיית דם צפור, תגלחת א', טבילה), קבוצת פעולות שאינן מעכבות אם לא בוצעו (לקוח צפרים ושילוח הצפור וכיבוס בגדים).

תוֹכַחַת הַמְצַרְעֵ – מונח, חלוקה בתוך קבוצת הפעולות המעכבות, הפעולות: שחיטת צפרים, הזיית דם צפור, תגלחת א', חייבות להיות ביום ובכהן, טבילת המיטה המצורע אינה חייבת להיות ביום ובכהן.

שילוח הצפור לא מעכב ראה **ספרא מצורע פרשה ב (ז) (י' מצ' יד, ז) וְרָתַן בְּיָוִם**

(ד) (טט – קטעי הפתיחה שבסוגרים באים ממשנה ג (י' מצ' יד, ז) **בְיוֹם טְהָרְתוֹ וְהוֹבָא**) **אֶל-הַכֹּהֵן** (שלא ישא) (שאינן צריך לשהות שבעה ימים, משיתרפא אלא מיד מתחיל בסדר הטהרה). (טט – הפתיחה המקורית של משנה ד) כשהיה מונבד דין לפני ר' עקיבא אם משפטרתי (למצורע המוסגר מהסגר כשהוא טהור) (ועוזר ועומד במחנה מיד בלי ספירת שבעה ימים, בכל זאת כאשר) אחזתיו בהליכתו (צויתי שיששה בהסגר) **שבעה** (ימים), **משאחזתיו** (למצורע המחלט מהחלט כשהוא טהור) **בעמידתו** (התורה משהה את חזרתו ועמידתו במחנה) **שבעה** (ימים בין תגלחת א' וצפרים וטבילה, ובין תגלחת ב' וקרבנות) **אינו דין שיאחזתו** (אחרי שנרפא ויששה) **בהליכתו** (מהחלט) **שבעה** (ימים לפני שיתחיל את תהליך הטהרה (תגלחת א', צפרים, טבילה). מונבד לומד בקל וחומר מהסגר להוסיף שבעה ימים לפני ימי הספר מהחלט (בהן תגלחת א' וכו'),

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ז
 המצוות ההשקפות: אתחן, סלוק – סוף-סוף – מגביל – מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך; רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא – טרקה – שני משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף-רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; פסק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – תיקש; השלישית; (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא אולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה – תרסא – דרוש בפסוק ששור, מציצה, תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו ששור, מציצה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנישא אחר בהלכה;

א"ל רבי עקיבא (מהלך של קל וחומר מימי הספר מההחלט, מהלך המביא להכרה שהלימוד של מונח מוסיף עוד ועוד ימים) מוסיף אני על דבריך וכי במה החמירה תורה, בימי גמר (ימי החלט) או בימי ספר (שבעה הימים בין תגלחת א' וכו' ועד תגלחת ב' וכו'), חמורים ימי גמר מימי ספר, שבימי ספר אינו מטמא משכב ומושב, ואינו מטמא בביאה, ימי גמור מטמא משכב ומושב ומטמא בביאה, (אז תלמד בקל וחומר ממצב ההחלט ולא ממצב ההסגר) ואם לימי ספר הקלים נתנה לו שבעה (של תגלחת א' וכו'), לימי גמור החמורים אינו דין שאתן לו שבעה (ימים ביציאה מההחלט), א"ל (מונח) רבי כל שכן הוספת (חזקת דברי), [א"ל ר"ע] (אמרת שהספר הוא המלמד לכן) וכשנתת לימי גמר שבעה, (ש)נעשו אף הם ימי ספר (כדי להקל עליו ולהשוותם לימי הספר שלא יטמא משכב ומושב ובביאה ולכן מיד תגלחת א' וכו'), ונמצאו אלו (ימי הספר 14 והם המלמדים על) ואלו (ימי הגמור שיהיו) ארבעה עשר, ואם לימי ספר הקלים נתת לו ארבעה עשר לימי גמור החמורים אינו דין שאתן לו ארבעה עשר נמצאת מרבה לו והולך עד לעולם (עכשו תוסיף לימי הספר עוד 14 ויהיו 28, ולכן תוסיף לימי הגמור 14 ויהיו 28 וחזור חלילה), הא מפני הדין הזה צריך הכתוב לומר בְּיוֹם טְהַרְתָּו וְהַיּוֹם אֶל-הַפֶּהָן שלא ישהא.

קבוצת הפעולות: שחיטת צפור, הזייה, תגלחת א – אם לא ביום ובכהן – מעכב
 (י' מצ' יד, ב) בְּיוֹם – טפחא בתפקיד פותח טפח להתאפיין ממלת האתנה, ע"פ תורה תמימה (הערה ז) המלה בְּיוֹם יתירה כי די היה לכתוב בְּטְהַרְתָּו לכן המלה נדרשת ע"פ האפיון הבא מאחריה שכל מעשי הטהרה יהיו מוגבלים לאור יום וכל היום כשר (ת"כ, בבלי מגילה כא, א)
 בְּיוֹם – טפחא בתפקיד כפותח טפח להתאפיין מהכתוב אחריו טְהַרְתָּו – אתנה, בתפקיד הגבלה כנדרש במשנה ד שלא ישהא, ואז טפחא ללא מרכא לפניו במלת בְּיוֹם בתפקיד התפשטות ענין שלא ישהא את קבוצת הפעולות המעכבות שנדרשו מ-תּוֹרַת הַמְצַוֶּרֶע.

אֶל-הַפֶּהָן – מקף, ענין המרכב ממספר דורות המעידים עליו שהוא כהן.
 אֶל-הַפֶּהָן: – סלוק, מגביל שגם פעולת הטהרה צריכה להיות ככהן מיוחס. ע"פ תורה תמימה (הערה ג) רק בזמן הבמות לא נהגה תורת מצורע. ומאז הקמת בית המקדש תורת מצורע נהגת גם בזמן הזה. אלא דלטהרת מצורע צריך כהן מיוחס, וכ"פ הרמב"ם פ"ז ה"ט מתרומות, ובזמן הזה אין לנו כהנים מיוחסים כמו שכתב הרמב"ם בפ"ב מאיסורי ביאה, לכן נשתקע הדין.

ויקרא מצורע יד, ג; וַיֵּצֵא הַכֹּהֵן אֶל-מַחֲזִיק לְמַחֲנֶה וְרֵאָה הַכֹּהֵן וְהֵנִיחַ נִרְפָּא נְנַע-הַצָּרֵעַת מִן-הַצָּרוּעַ:
 ספרא מצורע פרשה א (ה) (י' מצ' יד, ג) וַיֵּצֵא ... אֶל-מַחֲזִיק לְמַחֲנֶה ומה תלמוד לומר לפי שנאמר וְרֵאָה הַכֹּהֵן שיכול אין לי מטהר את המצורע אלא כהן שהיה לפניו מן המחנה היה בימים ובנהרות ובמדברות מנין תלמוד לומר וְרֵאָה הַכֹּהֵן, אם כן למה נאמר וַיֵּצֵא הַכֹּהֵן, כהן שאיפשר לו ליכנס לפניו מן המחנה מטהר את המצורע, אין מצורע מטהר את המצורע.

וְרֵאָה הַכֹּהֵן – מלמד שיכול לבוא מן המחנה ומן הים ומן המדבר, לכן וַיֵּצֵא הַכֹּהֵן כתוב יתר המאפשר לדרוש ש-אין מצורע מטהר את המצורע כי כהן מצורע אינו יכול להכנס לפניו המחנה.

(ו) (י' מצ' יד, ג) וְהֵנִיחַ נִרְפָּא שהלך לו נגעו, הנגע שהלך לו שער לבן, צָרֵעַת שהלכה לה המחיייה, אין לי אלא כולם, ומנין אף מקצתם, תלמוד לומר מִן – הנגע אפילו מקצת שיער לבן, מִן – הצרעת, אפילו מקצת המחיייה, (מִן)-הַצָּרֵעַת להביא את שפרחה בכולו שיטען ציפורים.

(ז) (נסיון ללמוד על הפורח בקל וחומר מהיוצא מהחלט ואז אין צורך בכתוב, שעשוי להתפנות לדרשה אחרת) הלא דין הוא מה אם מי שטיהר ואין סימנים מטמים עמו (זה המחלט שהלכו סימני הטומאה לגמרי) טעון ציפורים, מי שטיהר וסימנים מטמים עמו (זה הפורח כולו, ולפי פ"ה הח"ה למוסגר שלהלן מובן שהמראה קיים ולא דווקא סימני הטומאה) אינו דין שיטען ציפורים, (דחיית הקל וחומר) הרי שעמד בו שני שבועות (בהסגר) יוכיח שטהר וסימנים מטמים עמו (פ"ה הח"ה שהמראה קיים ולא סימני טומאה) ואין טעון ציפורים (לכן צריך כתוב מפורש שיחייב את המטהר ע"י פריחה בכולו בתהליך טהרה המצוין ע"י ציפורים). (ח) (המשך דחיית הקל וחומר) ואף אתה אל תתמה על שפרחה בכולו שאע"פ שטהר וסימנים מטמים עמו לא יטען ציפורים (הקל וחומר ניסה להוכיח כי הפורה יביא ציפורים, הוכח מהשוואה למוסגר שלא צריך ציפורים, לכן כדי לחייב את הפורה בציפורים צריך כתוב) ת"ל מִן-הַצָּרֵעַת להביא את שפרחה בכולו שטעון ציפורים.

וְרֵאָה הַכֹּהֵן – פשטא זקף-קטן, בתפקיד שני מצבים המולכים לטהרה (א) רפואה מצרעת כאשר הלכו סימני טומאה או מקצתם (ב) רפואה ע"י פריחה מלאה.

(י' מצ' יד, ב) וְהֵנִיחַ נִרְפָּא נְנַע-הַצָּרֵעַת מִן-הַצָּרוּעַת
 וְהֵנִיחַ – תביר, מלמד שגם במצב שבו המראה בכלל לא נרפא, באה מלת וְהֵנִיחַ – לגלות שעוברים לתהליך טהרה:
 (א) המלים נִרְפָּא נְנַע-הַצָּרֵעַת מלמדות שהלך לו נגעו כולו (מראה וסימנים), תבנית הטעמים של נִרְפָּא נְנַע-הַצָּרֵעַת – מרכא טפחא, מלמדת יתור לרבות לרפוי שנשאר המראה אבל הלכו הסימנים כולם, וגם שהלכו מקצת הסימנים הנדרש בתו"כ בשימוש במלת מִן ,
 נְנַע-הַצָּרֵעַת – טפחא, כפותחת טפח להתאפיין מהכתוב אחריה, ופ"ה הח"ה כי מלת מִן נזרקה לאחוריה ומלמדת שהלכו מקצת סימני הטומאה (הנשאר הוא פחות משיעור מטמא), וזה שכתב תו"כ מִן – הנגע אפילו מקצת שיער לבן, מִן – הצרעת, אפילו מקצת המחיייה,
 נְנַע-הַצָּרֵעַת – מקף בתפקיד ענין בעל מצבים אחדים והם מצבי הצרעת: עור הבשר, שחין ומכוה, נתק, עור הראש.

(ב) המלים מִן-הַצָּרֵעַת – מקף, ענין פריחה בכולו בכל אחד מן המצבים הבאים: נגע עור הבשר, שחין ומכוה, נתק, נגע עור הראש (קרחת גבחת), הַצָּרֵעַת המלה מרבה את הפורח בכולו לתהליך הטהרה, טעם הַצָּרֵעַת – סלוק, מגביל וצ"ע.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ז
 תמצית ההשקפה: אתחיל – סוף-פסוק – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך; רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק; ממעט, לא ממש; טפחא – טוהא – שני משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' ששועיה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף-רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; פסוק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישי; (קדמא – סדר קדמות; אולא = גרש = גרשיים – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שער, מוחיצה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מוחיצה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנישא אחר בהלכה;

1.3 ויקרא מצורע יד, א (התשע"ו)

ויקרא מצורע יד, ד: [ד] וצנה הפלון ולקח למטהר שתי צפרים חיות טהרות ועץ ארז ושני תולעת ואזב: [ה] וצנה הפלון ושחט את הצפור האחת אל-פלי-חרש על-מים חיים: [ו] את-הצפר השני יקח אמה ואת-עץ הארז ואת-שני התולעת ואת-האזב וטבל אותם ואתו הצפר החיה בדם הצפר השחטה על המים החיים: [ז] והזה על המטהר מן-הצרעת שבע פעמים וטהרו ושלח את-הצפר החיה על-פני השדה:

ספרא מצורע פרשה א (ט) (י' מצ' יד, ט) וצנה הפלון ולקח, הציווי ככהן והלקיחה בכל אדם. (י) ולקח למיטהר, לשם מטהר בין איש בין אשה בין קטן, מיכן אמרו לקח לאיש כשירות לאשה, לאשה כשירות לאיש, לבית כשר למצורע, למצורע כשר לבית.

הכתוב (י' מצ' יד, ט) ולקח למטהר שתי צפרים חיות מכיל שתי תבניות טעמים המייצגות שתי תכונות בצפורי המטהר. תכונה (א) תבנית הטעמים של (י' מצ' יד, ט) ולקח למטהר שתי צפרים חיות – דרגא תביר מרכא טפחא, בתפקיד של כעין קבוצת פרטים (איש אשה קטן בית) הקשורים לנושא היטהרות מצרעת, שעל כל אחד חל אותו ענין, כאן לקיחת שתי הצפרים לשם מיטהר אחד, כשר לכל אחד אחר מהמיטהרים.

ספרא מצורע פרשה א (יא) (י' מצ' יד, ט) ולקח ... צפרים, מיעוט ציפרים שנים אם כן למה נאמר שתי – שיהו שוות, ומנין שאף על פי שאינן שוות כשירות תלמוד לומר (י' מצ' יד, ט) צפור (י' מצ' יד, ט) צפר ריבה (או פעם שניה (י' מצ' יד, ט) צפר).

(י' מצ' יד, ט) שתי צפרים – מקף, כרב-מצב (א) לכתחילה הצפרים צריכות להיות שוות (ב) בדיעבד אם לא שוות לא מעכב. הפסוקים הבאים מלמדים על צווים לקחת שני בעלי חיים מאותו מין לקרבן מסוים. כאשר מופיע מקף הלימוד הוא לכתחילה שוויון בין שני בעלי חיים ובדיעבד כשרים לקרבן גם זוגות שאינן שווים. כאשר לא מופיע מקף אין דרישה של לכתחילה שוויון בין שני בעלי חיים.

ויקרא מצורע יד, ו: ובינים השמיני יקח שני-כבשים תמימים וכבשה אחת בת-שנתה תמימה ושלישה עשרנים סלת מנחה בלילה בשמן ולג אחד שמן:

שני-כבשים – מקף, לכתחילה – שוים, בדיעבד לא שוים לא מעכב (ע"פ תו"כ).

ויקרא אמר כג, ו: והניף הפתן ואתם על לחם הבפרים הגופה לפניו חי על-שני כבשים קדש יהיו לה לפתן:

שני כבשים – שלא במקף, לא נדרש לכתחילה שוויון בין בעלי החיים. על-שני – מקף, מתוך אופני תנופה אחדים, עושה כך:

מניח זה בצד זה ומניף ... רבי לטעמיה דאמר על בסמוך [תורה שלמה [קמב] בשם מנחות סא, סב,א]

במדבר פינחס כח, ט: וביום השבת שני-כבשים בני-שנה תמימים ושני עשרנים סלת מנחה בלילה בשמן ונספו:

שני-כבשים – מקף, לכתחילה – שוים, בדיעבד לא שוים לא מעכב ע"פ [בבלי יומא סב,ב] מוספין של שבת - ודאי צריכין שיהיו שניהן שוין. רש"י ומוספין של שבת - שנאמר בהם שני-כבשים - ודאי שנים שוים לעיכובא, מדלא הדר כתב בהו אחד לרבות, אף על פי שאינן שוין להכשיר (היות ולא חזר הכתוב ופירט כמו בתמידין כבש אחד כבש שני שמשמעו שאי שוויון לא מעכב), כך שמעתי, וקשיא לי: עיכובא מנלן (וקשה לרש"י האם אי הפירוט אכן מלמד עיכוב), ונראה בעיני דהכי גרס: מוספין ודאי שנים למצוה, מצותן (לכתחילה) להיות שוין (אבל אי שוויון לא מעכב), ולא גרסינן מדלא כתיב אחד אחד (ולא גורסים בגמרא אחד אחד כדי שאי שוויון לא יעכב), ושיטתא דתלמידי תרביצאי היא (שאי שוויון לא מעכב).

ויקרא אח"מ טז, ז: ומאת עדת בני ישראל יקח שני-שעירי עזים לחטאת ואיל אחד לעלה:

שני-שעירי – מקף, לכתחילה – שוים, בדיעבד לא שוים לא מעכב (ע"פ תו"כ).

- עד כאן עיון במשנה יא -

(י' מצ' יד, ט) וצנה הפלון ולקח למטהר שתי צפרים חיות טהרות ועץ ארז ושני תולעת ואזב:

ספרא מצורע פרשה א (יב) (י' מצ' יד, ט) חיות ולא שחוטות, טהרות ולא טמאות, טהרות ולא טריפות, ...

התוה"מ (יא) צפרים חיות טהרות דברי הספרא הם שלא כסוגיית הגמ' חולין (דף ק"מ) דשם אמר ר' יצחק שיש הבדל בין שם עוף ובין שם צפור, שעוף כולל טמא וטהור וצפור הוא שם מיוחד רק למיני טהורים (אם לא בשאומר צפור שמים צפור כנף) ומסיק דטהורות בא לדרשא אחרת, וכן לא אמרו שם דחיות למעוטי שחוטות עיין שם. וכבר האריך בזה הרמב"ן בפי' והמ"ל (ה' ט"ז) עיין שם ואם נדחק להסכים דברי הספרא עם הגמ', צ"ל שתחלה באר את הפשט, ר"ל פשט של חיות משמע לא שחוטות, ופשט של טהרות משמע ולא טמאות, והדר אמר שלפי הדרוש צ"ל ולא טריפות כי טמאות ידעינן מצפור, וס"ל כמ"ד טריפה חיה ולא אמעיט טריפות מן חיות, אבל עם האמת כבר אמר בירושלמי (פ"ק דניזיר ה"א) אית תני תני כל עוף טהור קרוי צפרים. אית תנאי תני כל העופות בין טמא ובין טהור קרוי צפרים. והתנא דרק טהור קרוי צפרים הוא ר' יאשיה ור' יצחק בספרי (פ' ראה) והתנא דכולם קרוים צפרים הוא התנא דספרא. ומה שדרש ולא טריפות גרס בפסיקתא זוטרתיה חיות ולא טריפות ומפרש חיות בריאות וזה כמ"ד דטריפה אינה חיה.

הכתוב (י' מצ' יד, ט) ולקח למטהר שתי צפרים חיות מכיל שתי תבניות טעמים המייצגות שתי תכונות בצפורי המטהר. תכונה (ב) תבנית הטעמים של (י' מצ' יד, ט) למטהר שתי צפרים חיות – תביר מרכא טפחא, מרכא טפחא יתור לרבות, ע"פ דרשה

ב-(י' מצ' יד, ט) נרבה צפרים טהורות שדרות בבית כבשדה בגודל שדמן ניכר ברביעית מים וזה מיני דרור.

תביר ממעט מהמקורי והרבוי (ע"פ רמב"ן) מחוסרות איבר.

הספרא במשנה (יב) והתוה"מ מביאים דרשה נוספת המתואמת עם תבנית הטעמים מרכא טפחא בכתוב (י' מצ' יד, ט) צפרים חיות טהרות. צפרים חיות – מרכא טפחא, יתור לרבות טריפות שעשויות לחיות כמוסבר להלן,

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטוד"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ז
תמצית ההשערות: אתנח, סלוק = סוף-סוק – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טפחא – שני משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מרקח-רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; פסק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן 2; זקף-גדול 3; רביע – 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישי; (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשיים – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שער, מוציא; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מוציא; פזר – דרוש מהפסוק רעיון לנישא אחר בהלכה;

צפּרַיִם – לכלול כל העופות, למאן דאמר שמלת צפור כולל עופות טהורים וטמאים, **תְּהִיֹת** – לכלול גם לא בריאות למאן דאמר שטריפה חיה (בבלי ע"ז ה), ולא כמאן דאמר טריפה אינה חיה (בבלי ע"ז ה).
טְהַרְוֹת – אתנח, מגביל כפי שנראה בהמשך, **טְהַרְוֹת** – משמע שבא להגביל משהו בכתוב לפניו.
תְּהִיֹת – טפחא, בתפקיד פותחת טפח להתאפיין מהכתוב אחריה **טְהַרְוֹת**, וכאן ההתאפיינות היא על שתי המלים **צפּרַיִם תְּהִיֹת**.
התאפיינות (א) **צפּרַיִם ... טְהַרְוֹת** – טעם אתנח מגביל את מלת **צפּרַיִם** לעופות **טְהַרְוֹת** ולא טמאות כדרשת ספרא (יב).
התאפיינות (ב) **תְּהִיֹת טְהַרְוֹת** – טעם אתנח מגביל את מלת **תְּהִיֹת** לבריאות בלבד וממעט טריפות שעשויות לחיות, דרשת ספרא (יב) **טְהַרְוֹת** ולא טריפות.

ספרא מצורע פרשה א (יב) ... (וי מצ' יד, ז) **וַעֲנֵךְ** יכול כל עץ תלמוד לומר **אַרְזוֹ** אי **אַרְזוֹ** יכול טרף (חלק של עלה) תלמוד לומר **וַעֲנֵךְ**, הא כיצד בקעת של **אַרְזוֹ**, ר' חנניה בן גמליאל אומר ובראשה טרף (הח"ח פירש עלה, טט – כמו בפסוק **בר' נח תיא, וַתֵּבֵא אֵלָיו הַיּוֹנָה ... וַתִּגַּע עֲלֵה-זַיִת טָרֵף בְּפִיקָה**), התוה"מ פירש ענף, שבראשו עלה כדי שיספוג את מי ההיזהי).
התוה"מ (יב) ... וברמב"ם (הל' טומאת צרעת) לא הביא הא דבראשה טרף, אולם הר"ש גרס בדברי רחב"ג וראשה **טרופף** ר"ל חלוק א' לב' וב' לד', ולפ"ז צריך לאמר שמ"ש עוביו כרביע כרע הוא דבר א' ומ"ש א' לשנים הוא דבר שני, ר"ל שהיה טרופף, ובה יהי' ד' דברים (במשנה יג בדברי רבי יהודה שלמד בדברי רבי טרפון) ובה יעלו דברי הרמב"ם כר' טרפון:

(וי מצ' יד, ז) וַעֲנֵךְ הַכֶּלֶן וְלִקַּח לַמַּטְהָר שְׁתֵּי-צַפְרַיִם תְּהִיֹת וַעֲנֵךְ אַרְזוֹ וְשְׁנֵי תוֹלַעַת וְאַזְבּ:
ספרא מצורע פרשה א (יג) אמר רבי יהודה שבתי היתה והלכתי אחר רבי טרפון לביתו אמר לי יהודה בני תן לי סנדלי ונתתי לו, פשט ידו לחלון ונתן לי ממנה מקל אמר לי יהודה בזו טיהרתי שלשה מצורעים ולמדתי בה שבע הלכות שהיא של ברות (ברוש בלשון הקדש, התוה"מ: והוא אחד מיר"ד מיני ארז (בבלי ר"ה פ"ב)) ובראשה טרף, וארכה אמה, ועבייה כרביע כרע המטה אחד לשנים ושנים לארבעה ומזים ושונים ומשלשים ומטהרים בפני הבית ושלא בפני הבית ומטהרים בגבולים.
התוה"מ (יב) ... ומ"ש ומטהרים בגבולים דר"ט היה שלא בפני הבית ובח"ל (ובחוץ לארץ) כמ"ש בפסחים (פ' אלו דברים)

ספרא מצורע פרשה א (יד) (וי מצ' יד, ז) וְשְׁנֵי יָכֹל פִּיקָס (הח"ח צבע אדום הבא מן העץ שחוטכים קסמים ומרתיחים אותם והוא אדום, יכול שיצבע בו הצמר, ובספר **שפוני טמוני חול הרב ליינר גרשון חנוך** (בעל התכלת) ע' 89 הסביר שפיקס זה העץ שבו מתרקמת התולעת שמופק ממנה צבע אדום), תלמוד לומר **תוֹלַעַת** אי תולעת יכול אחד מן הצבעים תלמוד לומר **וְשְׁנֵי** הא כיצד זו זהורית טובה, יוחנן בן דהבאי אומר **וְשְׁנֵי תוֹלַעַת**, שני שבתולעת (הח"ח שני שבתולעת, צמר שנצבע בצבע שנחלש כוחו מצביעה קודמת בו). **(טו) ומנין שאם טעמה** (עשה צביעת נסיון) פסלה תלמוד לומר **וְשְׁנֵי תוֹלַעַת** (הח"ח עיין בראב"ד ור"ש שהיה להם הגירסא **וְשְׁנֵי תוֹלַעַת וְאַזְב** מה אזור בתחלתו אף שני תולעת בתחלתו שלא טעם. וכתבו דהאי סיפא אתנח (אלו דברי) לת"ק וקאמר דאפילו לא נצבע באותו הצבע שום דבר ורק לנסיון בעלמא פסול),

הסבר תבנית הטעמים של **וְשְׁנֵי תוֹלַעַת וְאַזְב** ע"פ גרסת ראב"ד ור"ש.
וְשְׁנֵי תוֹלַעַת – מרכא טפחא, יתור לרבות על צבע זהורית טובה שבו נצבע הצמר בשריה ראשונה, צבעי אדום אחרים שבכל פעם ששורים צמר באותו שני תולעת הצמר נצבע בצבע ההולך ונחלש.
תוֹלַעַת – טפחא, בתפקיד פותחת טפח לאפיין את **וְשְׁנֵי תוֹלַעַת** מהכתוב אחריה **וְאַזְב** – שטעמו סלוק בתפקיד מגביל, ובא לאפיין מה **אַזְב** בתחלתו (שלא השתמשו בו לפני-כן בכלל) אף **וְשְׁנֵי תוֹלַעַת** בתחלתו **שלא טעם** (שלא השתמשו בו לפני-כן בכלל, לא לטעימת נסיון ביורה שבה צובעים, ולא לצביעה, ולא עירו צבע שהיה בו שימוש כלשהו ליורה שבה צובעים, כי צריך צביעה לשמה ושל פעם ראשונה), ולכן מותר רק צבע זהורית טובה.
(יו) וְאַזְב ולא אזור יון ולא אזור כחלית ולא אזור רומי ולא אזור מדברי ולא כל אזור שיש לו שם לווי.
(א) מלת **וְאַזְב** – ללא שם לווי מגביל לאזור שאין לו שם לווי. (ב) טעם מלת **וְאַזְב** – סלוק, מגביל לאזור שלא השתמשו בו לפני-כן בכלל וכנראה נדרש שנלקח לשם הזהה.

וַעֲנֵךְ הַכֶּלֶן – זקף-קטן בתפקיד שני ציווים, (א) מה שלוקח למיטהר אחד יכול לשמש למיטהר אחר וזהו **וְלִקַּח לַמַּטְהָר שְׁתֵּי-צַפְרַיִם תְּהִיֹת טְהַרְוֹת וַעֲנֵךְ אַרְזוֹ וְשְׁנֵי תוֹלַעַת וְאַזְב**.
(ב) הלקיחה של כולם צריכה להיות מדברים שלא עשו בהם שימוש קודם, והשני תולעת נצבע לשם הזאה כפי' **רש"י בבלי מנחות מב, ב** שטעימה פסולה משום שלא לשמה (עין שם).

לשימוש בפסוק **ויקרא מצורע יד, ז: וַעֲנֵךְ הַכֶּלֶן וְלִקַּח לַמַּטְהָר שְׁתֵּי-צַפְרַיִם תְּהִיֹת טְהַרְוֹת וַעֲנֵךְ אַרְזוֹ וְשְׁנֵי תוֹלַעַת וְאַזְב**:
ראה **בבלי חולין קלח – קמב**, שילוח הקן, **(וי מצ' יד, ז) צַפְרַיִם תְּהִיֹת טְהַרְוֹת** – עוף טהור שאינו טריפה, ומכאן אל **דברים ראה יד, יא: ס [יא] כָּל-צַפּוֹר טְהָרָה תֹאכְלוּ: [יב] וְזֶה אֲשֶׁר לֹא-תֹאכְלוּ מֵהֶם הַנֶּגֶשׂ וְהַפֶּרֶס וְהַעֲזֹנָה:**
וְזֶה – זקף-גדול מלמד על שלושה עופות טהורים האסורים באכילה בנוסף לצפור השחוטתה של המצורע הכתובה בפסוק הקודם וכמו העופות הטמאים הכתובים אחריה.